

В Україні наша доля й
воля! До 30-ої річниці
Незалежності України

У 1985 р. до влади в СРСР приходить М.С. Горбачов, який проголошує політику «перебудови». Метою перебудови було збереження радянської системи шляхом її модернізації.

Періодизація доби перебудови:

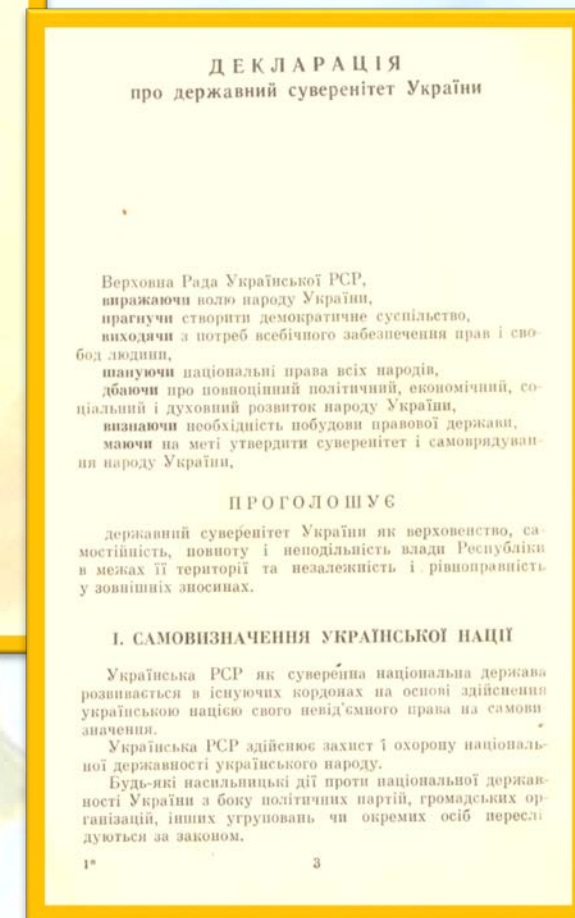
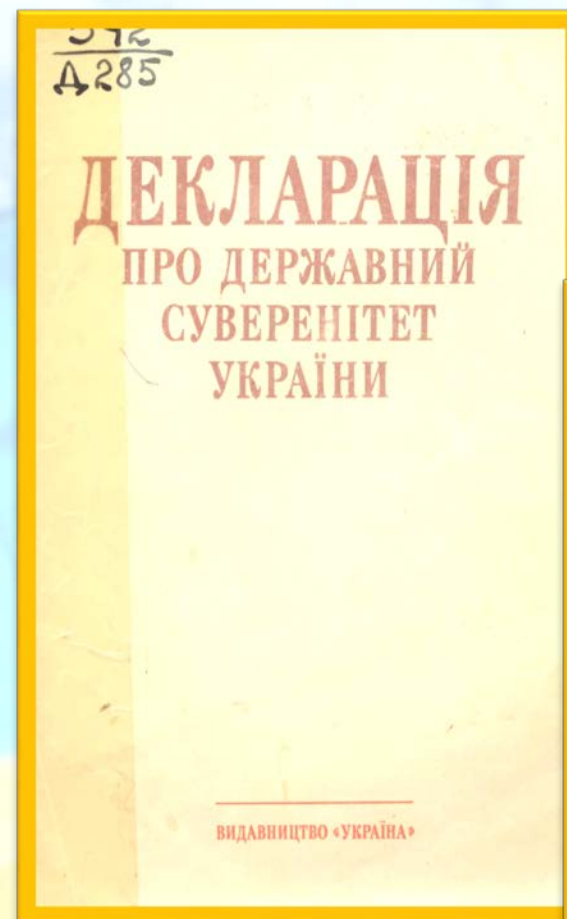
- 1985–1986 рр. — пошуки шляхів модернізації соціалістичного суспільства; курс на «прискорення»;
- 1987–1988 рр. — початок реальних перебудовних процесів, спроби реформ у промисловості, гласність. «Перебудова згори»;
- 1989–1991 рр. — «перебудова знизу». Падіння авторитету комуністичної партії, кінець її політичної монополії, утворення нових партій. Значна активізація політичної діяльності мас, посилення дезінтеграційних процесів у СРСР.

У березні 1990 р. в Україні відбулися перші порівняно вільні вибори до Верховної Ради та місцевих Рад. Опозиції вдалося завоювати лише четверту частину всіх місць у парламенті. Найкращими були результати в Галичині, де демократи виграли 43 із 47 місць.

У Центральній Україні вони одержали половину голосів, у т. ч. у Києві – 16 із 22. Натомість у Східній і Південній Україні, за винятком деяких великих міст, як-от Донецьк і Харків, Демократичний блок зазнав поразки. Вибори 1990 р. показали, що головною перешкодою на шляху мобілізації мас є величезні культурні, мовні та політичні розходження між різними регіонами України. У цілому ж вибори 1990 р. показали, що КПУ втратила свою монополію на владу в Україні, але опозиція є недостатньо сильною, щоб перевернути цю владу у свої руки.

16 липня 1990 р. Верховна Рада прийняла Декларацію про державний суверенітет України, що проголошувала «верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади Республіки в межах її території і незалежність і рівноправність у зовнішніх відносинах». Стосунки УРСР з іншими радянськими республіками повинні були будуватися на основі договорів, укладених на принципах рівноправності, взаємодопомоги і невтручання у внутрішні справи. Прийняття Декларації було важливим кроком у боротьбі за незалежність республіки, створило для цього правові передумови, але не означало виходу України зі складу СРСР.

Декларація про державний суверенітет України. – Київ : Політвидав України, 1991. – 8 с.
Шифр: 342/Д285

Депутати в день прийняття Верховною Радою Декларації про державний суверенітет України. 11 червня 1990 р.

Згідно з Декларацією, Українська РСР повинна була приступити до творення власної фінансової системи, збройних сил і сил безпеки. Її положення згодом були доповнені іншими рішеннями Верховної Ради (як-от рішення від 30 липня про повернення до 1 грудня 1990 р. в Україну всіх солдат-українців, які служили на інших територіях СРСР). Більше того, після прийняття Декларації демократична опозиція намагалася надати відносинам України з іншими республіками СРСР міждержавного характеру.

БЮЛЛЕТЕНЬ

для голосования на референдуме СССР

17 марта 1991 года

Считаете ли Вы необходимым сохранение Союза Советских Социалистических Республик как обновленной федерации равноправных суверенных республик, в которой будут в полной мере гарантироваться права и свободы человека любой национальности.

Оставьте один из указанных ответов, другой вычеркните

ДА

НЕТ

Бюллетень в котором при голосовании вычеркнуты слова ДА и НЕТ или не вычеркнуты оба слова, признается недействительным.

17 березня 1991 р. відбувся всесоюзний референдум, на який було винесено два питання: перше – про збереження СРСР як «оновленої федерації рівноправних суверенних республік», та друге – про те, чи повинна Україна і далі бути частиною Союзу Радянських Суверенних держав на основі Декларації про державну суверенність України? Громадська думка в Україні виявилася більш консервативною, ніж в інших республіках (на перше питання ствердно відповіли 70,5% учасників, тимчасом як населення балтійських республік, Вірменії і Молдови взагалі бойкотували референдум), зате 80% виступило за зміцнення державної суверенності України.

19–21 серпня 1991 р. найближче оточення президента М. С. Горбачова спробувало здійснити державний переворот. Президента ізолювали у Криму, а у Москві був створений Державний комітет з надзвичайної ситуації (ДКНС). В Москву було введено війська. Опір путчистам організували і очолили Б. Єльцин та Верховна Рада Росії.

В Україні голова Верховної Ради Л.Кравчук, не маючи змоги контролювати збройні сили, зайняв позицію очікування. Врешті-решт Президія Верховної Ради України прийняла рішення про невизнання постанов путчистів на території України. Путчисти діяли пасивно і зазнали поразки. Незважаючи на короткочасність цих подій, їх наслідки були епохальними в історії України.

АКТ

Проголошення Незалежності України

Виходячи із смертельної небезпеки, що нависла було над Україною в зв'язку з державним переворотом в СРСР 19 серпня 1991 року,

- продовжуючи тисячолітню традицію державотворення в Україні,
- виходячи з права нації на самовизначення, передбаченого Статутом Організації Об'єднаних Націй та іншими міжнародно-правовими документами,
- здійснюючи Декларацію про державний суверенітет України, Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки вочистю

ПРОГОЛОШУЄ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ
та створення самостійної української держави — **УКРАЇНИ.**

Територія України є неподільною і недоторканою.

Віднині на території України мають чинність виключно Конституція України і закони України.

Цей Акт набирає чинності з моменту його схвалення.

24 серпня 1991 року

Голова Верховної Ради України

Л. Кравчук

Леонід Кравчук

№ 525

Відтворений текст і форма печатки
Української Радянської Соціалістичної Республіки
ВСІ ПРАВА ЗАСТЕРЕЖЕНІ
© All reproduction rights reserved by law. 1995

ПОСТАНОВА

Верховної Ради Української РСР

Про проголошення незалежності України

Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки постановляє:

Проголосити 24 серпня 1991 року Україну незалежною демократичною державою.

З моменту проголошення незалежності чинними на території України є тільки її Конституція, закони, постанови Уряду та інші акти законодавства республіки.

1 грудня 1991 року провести республіканський референдум на підтвердження акта проголошення незалежності.

Голова Верховної Ради Української РСР *Л. Кравчук* Л. КРАВЧУК

м.К і в
24 серпня 1991 року

№ 1427-ХІІ

24 серпня 1991 р. позачергова сесія Верховної Ради України майже одноставно проголосила незалежність республіки, прийнявши відповідний Акт. Віднині на території України повинні бути діяти виключно Конституція і Закони України. Було прийнято також рішення про підпорядкування військових формувань, дислокованих в Україні, Верховній Раді України і створення Міністерства оборони України, департизацію державних органів і установ.

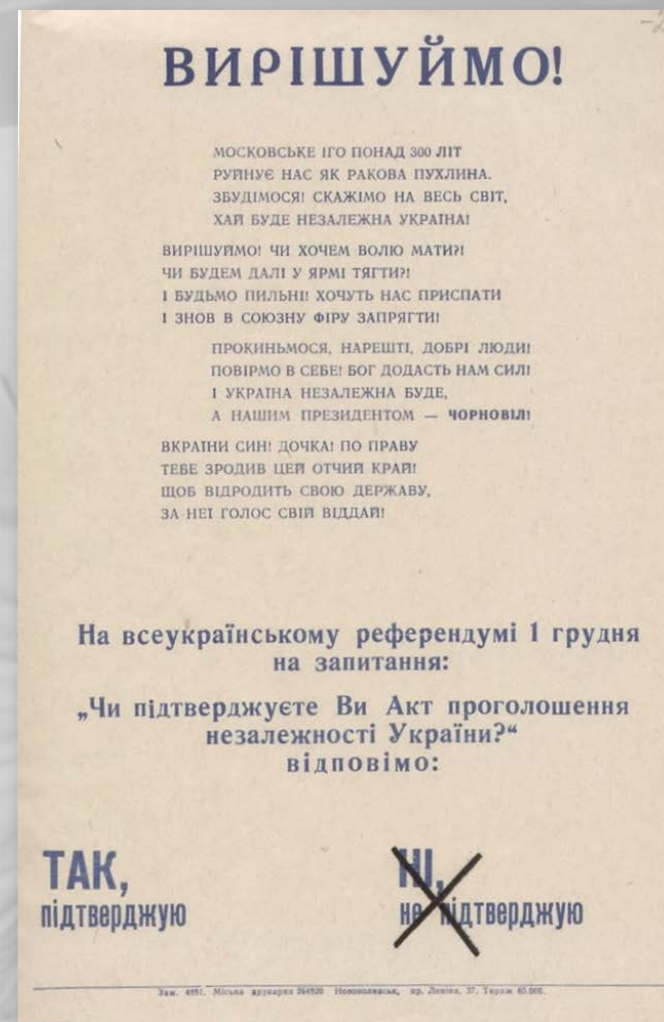
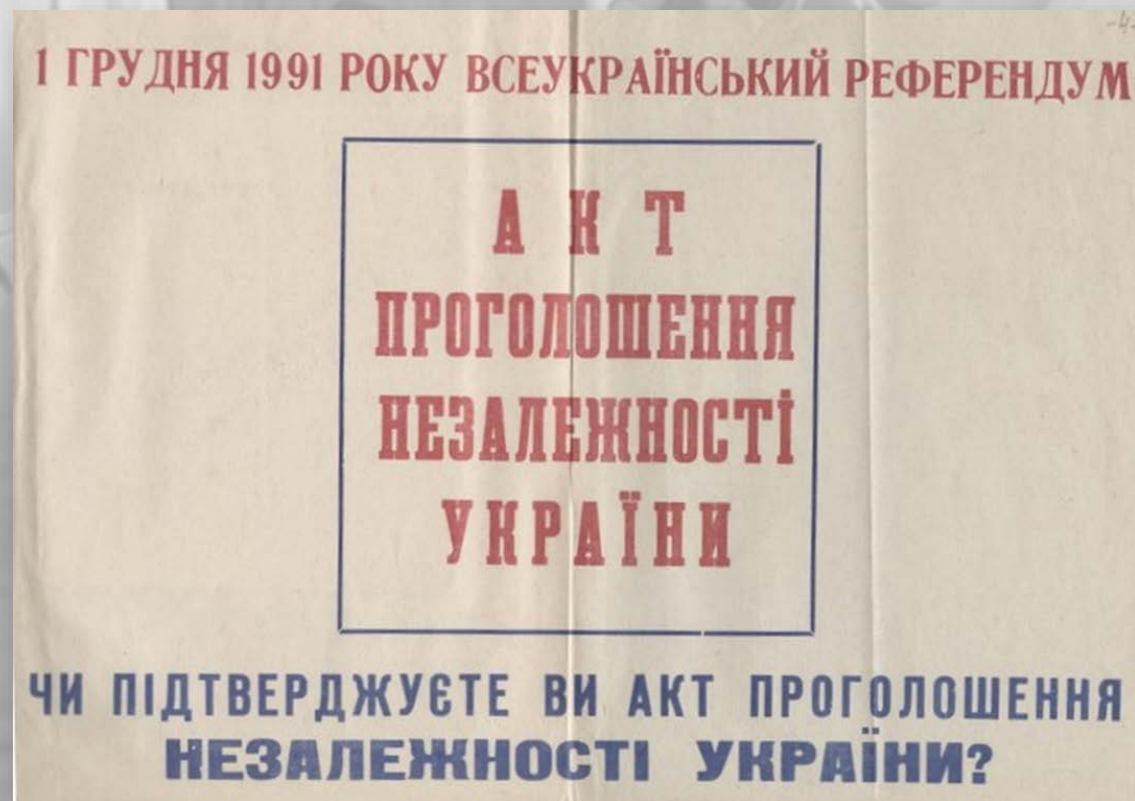

Демонстранти на чолі з лідерами Народної Ради внесли до Верховної Ради національний прапор.

З пропозиції голови Народної Ради Ігоря Юхновського, проголошення самостійності повинно було бути підтверджене окремим референдумом 1 грудня 1991 р.

1 грудня 1991 р. відбувся Всеукраїнський референдум, на якому 90.3 % виборців підтримали ідею самостійності України.

8 грудня 1991 р. у Біловежській Пущі в Білорусії на зустрічі керівників України, Росії та Білорусії (Леонід Кравчук, Борис Єльцин та Станіслав Шушкевич) був підписаний Пакт про створення Співдружності Незалежних Держав (СНД). Пізніше до них приєдналися інші держави. Це означало, що СРСР як суб'єкт міжнародного права й геополітична реальність перестав існувати.

ПОСТАНОВА
Верховної Ради України

Про День незалежності України

Зважаючи на волю українського народу та його довічне прагнення до незалежності,

підтверджуючи історичну вагомість прийняття Акта проголошення незалежності України 24 серпня 1991 року

Верховна Рада України постановляє :

1. Вважати день 24 серпня Днем незалежності України і щорічно відзначати його як державне загальнонародне свято України.

2. Постанову Верховної Ради Української РСР "Про День проголошення незалежності України" від 16 липня 1990 року вважати такою, що втратила чинність.

Голова Верховної Ради
України

Л. Мельник
Л. МЕЛЬНИК

м. К и Ї в
20 лютого 1992 року

№ 2143-ХІІ

A close-up photograph of golden wheat stalks, showing the intricate texture of the grain heads. The background is a bright, hazy yellow and white, suggesting a vast field under a clear sky. The word "Література" is overlaid in the center in a blue, sans-serif font with a reflection effect.

Література

Горелов М. Є. Передвісники незалежної України. Історичні розвідки / М. Є. Горелов. – Київ : Рада, 1996. – 157 с.
Шифр: 79-а/5223

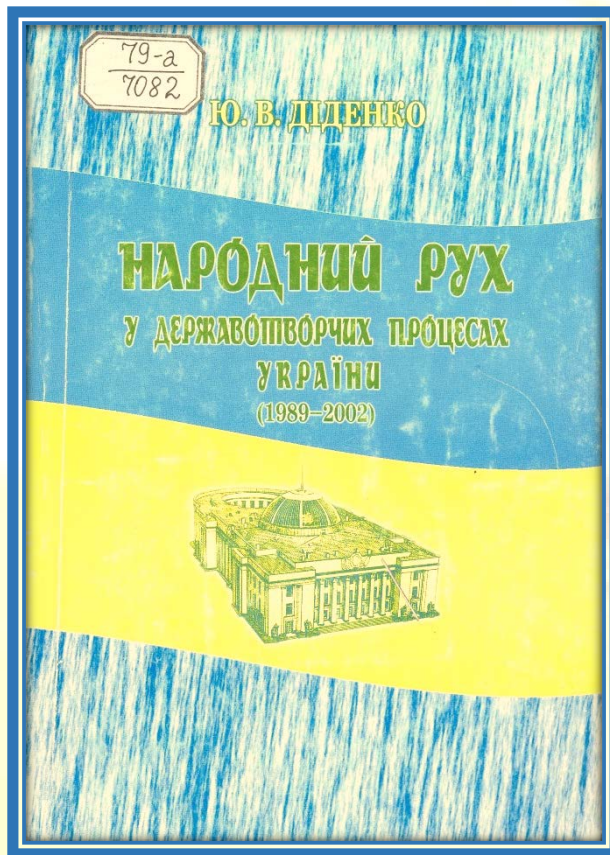
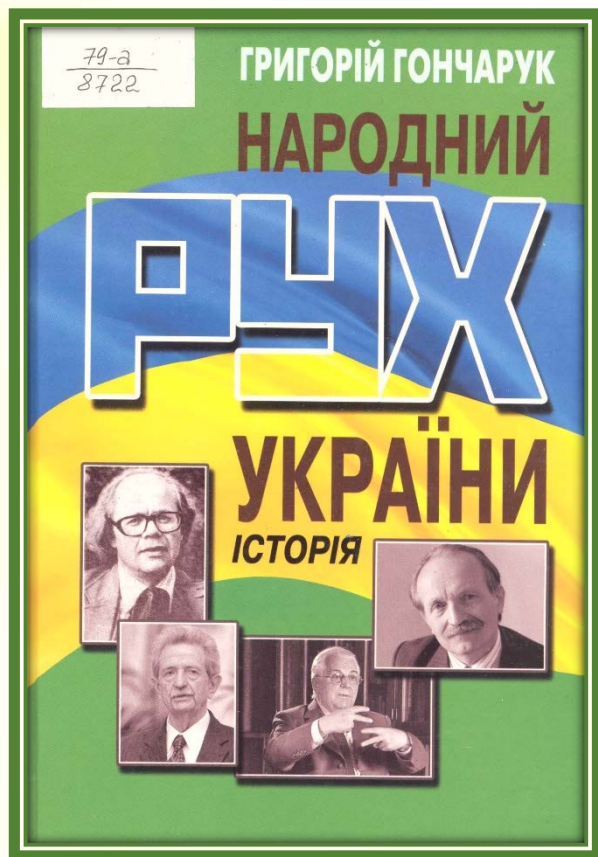

Турченко Ф. Г. ГКЧП і проголошення незалежності України: погляд із Запоріжжя / Ф. Г. Турченко. - Запоріжжя : Просвіта, 2011. – 131 с.
Шифр: 79-а/8133

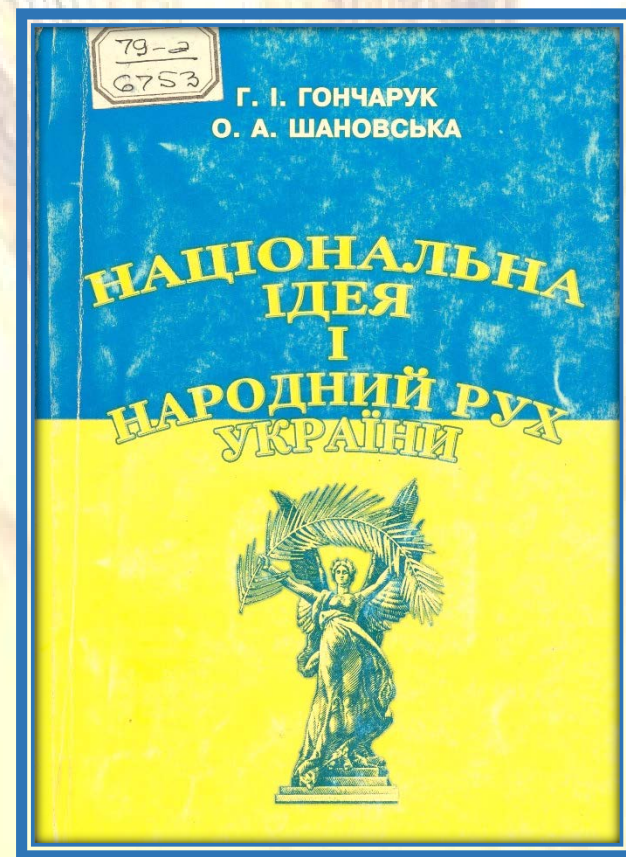

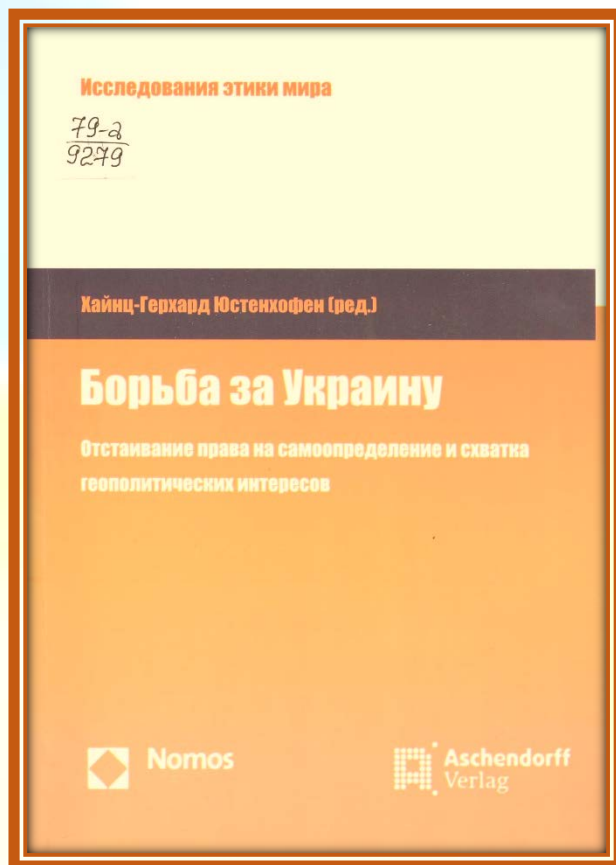
Гончарук Г. І. Народний рух України. Історія 1989–1996 рр. / Г. І. Гончарук. – Вид. 2-ге, доп. – Одеса : Астропринт, 2014. – 333 с.
Шифр: 79-а/8722

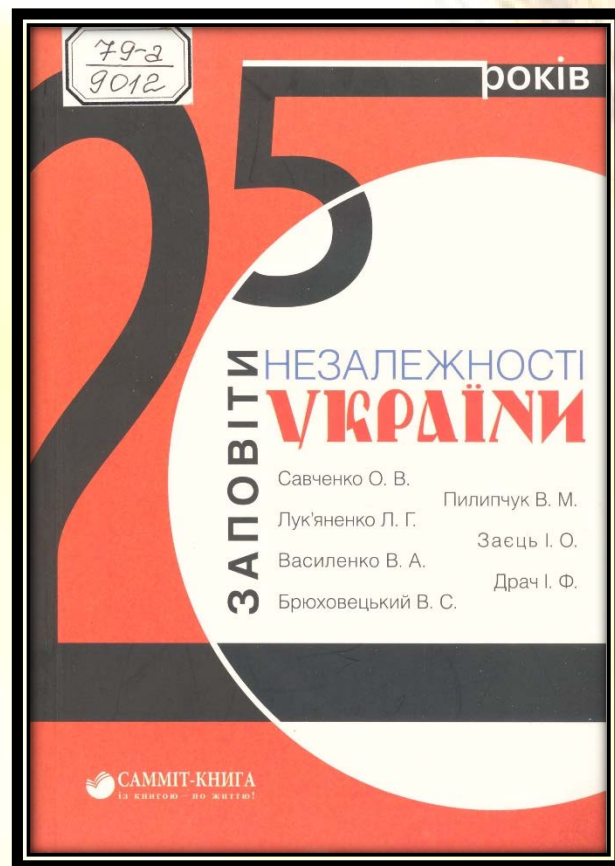
Діденко Ю. В. Народний рух у державотворчих процесах України (1989–2002) / Ю. В. Діденко. – Одеса : Астропринт, 2006. – 174 с.
Шифр: 79-а/7082

Гончарук Г. І. Національна ідея і народний рух України / Г. І. Гончарук, О. А. Шановська. – Одеса : Астропринт, 2004. – 169 с.
Шифр: 79-а/6753

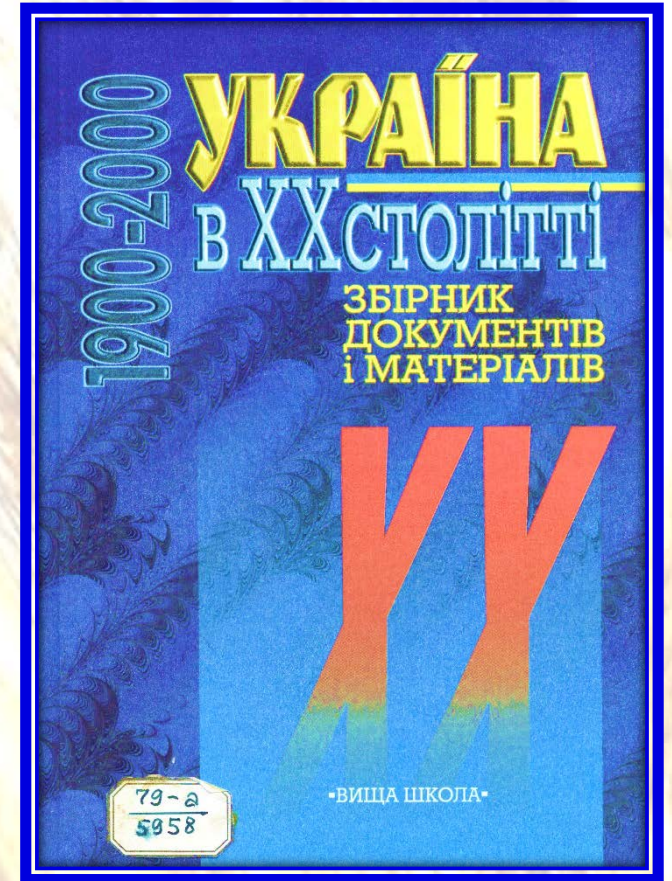
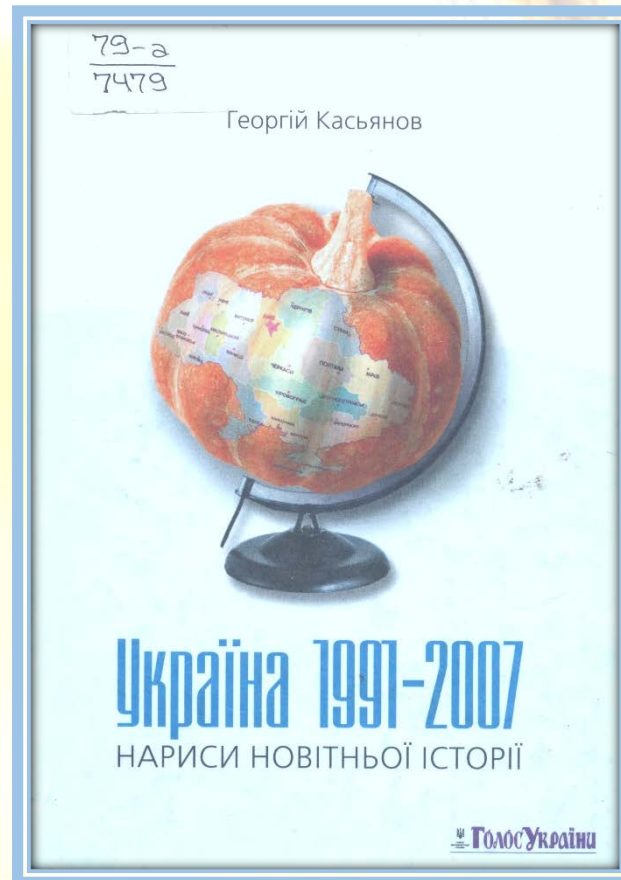
Борьба за Украину. Отстаивание права на самоопределение и схватка геополитических интересов / сост. Х.-Г. Юстенхофен ; пер. с нем.: Н. Махонина, И. Зимомря ; отв. ред. А. Бокотей. – Ужгород : Карпатська вежа, 2019. – 242 с. – (Исследования этики мира).
Шифр: 79-а/9279

25 років: Заповіти незалежності України / О. В. Савченко [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Савченка. – Київ : Самміт-книга, 2017. – 182 с.
Шифр: 79-а/9012

Україна в ХХ столітті (1900–2000) : зб. документів і матеріалів :
навч. посіб. для студентів істор. спец. ВНЗ / упоряд. А. Г.
Слюсаренко. – Київ : Вища школа, 2000. – 351 с.
Шифр: 79-а/5958

Касьянов Г. В. Україна 1991–
2007: нариси новітньої
історії / Г. Касьянов. – Київ :
Наш час, 2007. – 428 с.
Шифр: 79-а/7479

Нагаєвський І. Історія української держави двадцятого століття / І. Нагаєвський ;
Укр. католицький ун-т ім. Св. Климента Папи. – Київ : Український письменник,
1994. – 414 с.

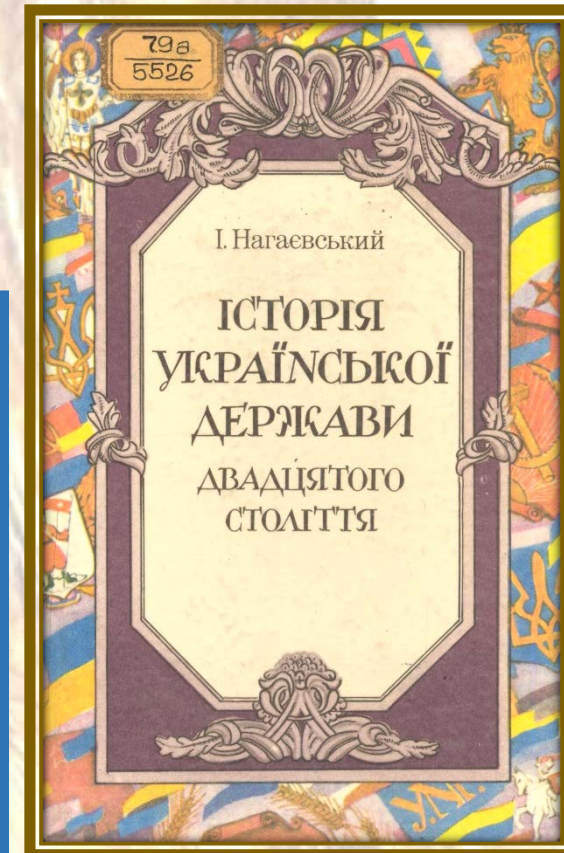
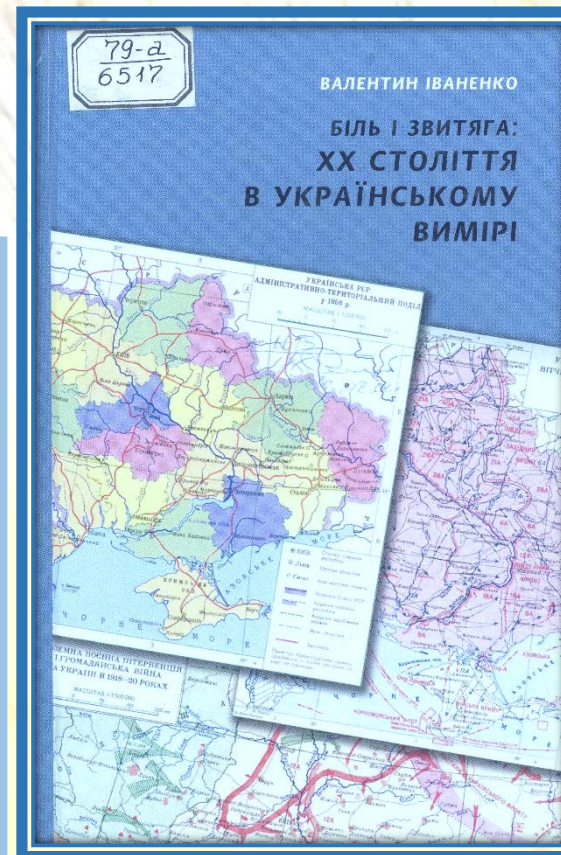
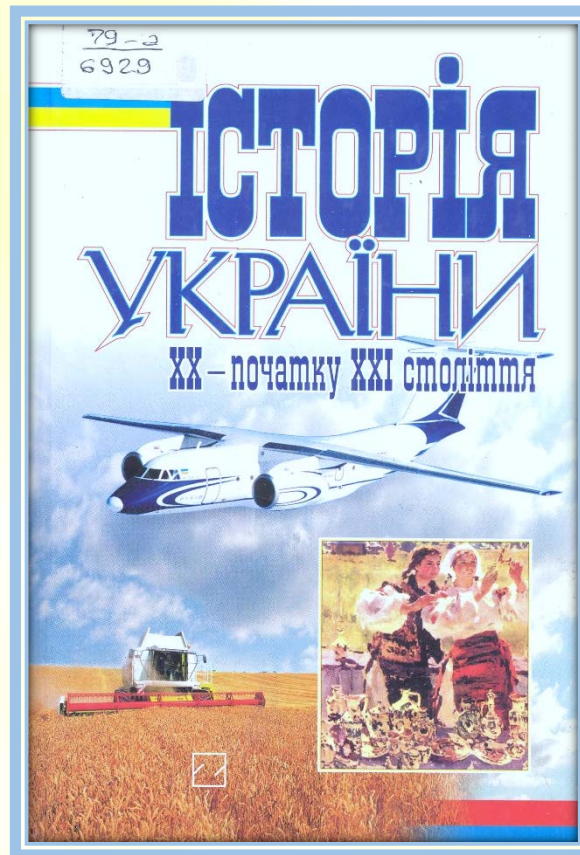
Шифр: 79-а/5526

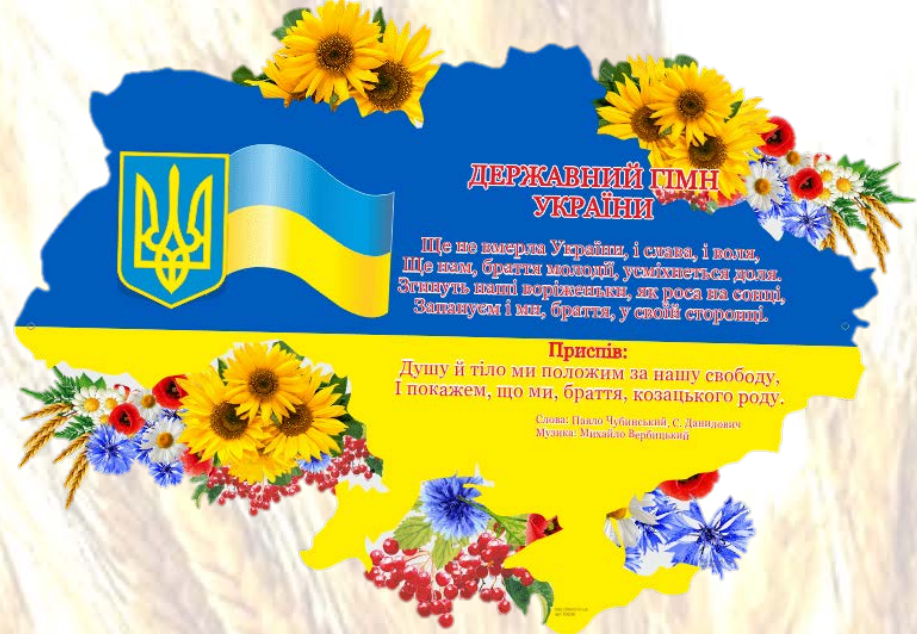
Іваненко В. В. Біль і звитяга: ХХ століття в українському
вимірі / В. В. Іваненко. – Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕСС,
2003. – 330 с.

Шифр: 79-а/6517

Історія України ХХ – початку
ХХІ століття : навч. посіб. / П.
П. Панченко, Н. П.
Барановська, С. С. Падалка
[та ін.] ; за заг. ред. В. А.
Смолія. – Київ : Знання,
2004. – 582 с. – (Вища освіта
ХХІ століття).

Шифр: 79-а/6929

**ДЕРЖАВНИЙ ГІМН
УКРАЇНИ**

Ще не вмерла України, і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці,
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Слова: Івано Чубинський, С. Давидович
Музика: Михайло Вербицький

Зі СВЯТОМ!

